

УМОВИ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ СТАРШОКЛАСНИКІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ

Пізнавальний інтерес психологи і педагоги розглядають і як засіб навчання, і як мотив навчальної діяльності, і як риси особистості. Ми в своєму дослідженні будемо розглядати його як мотив навчальної діяльності учнів.

Пізнавальний інтерес як мотив навчальної діяльності досліджує багато вчених, серед них Н. М. Бібік, О. І. Киричук, А. В. Кульчицька, Н. Г. Морозова, З. В. Огороднійчук, Г. І. Щукіна.

Психологи виділяють такі особливості пізнавального інтересу:

- 1) інтелектуальну спрямованість пошуку нового в об'єкті, прагнення ознайомитися з предметом, ближче пізнати його глибоко і всебічно;
- 2) усвідомлене ставлення до предмета свого інтересу і до завдання, що стоїть при пізнанні цього предмета;
- 3) емоційне забарвлення: інтерес завжди пов'язаний з бажанням про щось дізнатися, радістю пошуку, і відкриттів гіркотою невдач.
- 4) вияв вольової дії: інтерес спрямовує зусилля на відкриття нових сторін і ознак предмета.

Під пізнавальним інтересом ми розуміємо вибіркоче відношення особистості до певної області знань, її предметної сторони і до самого процесу оволодіння знаннями.

Активізація пізнавальних інтересів учнів на уроці включає такі шляхи розвитку:

- за допомогою змісту навчального матеріалу;
- за допомогою організації і характеру протікання пізнавальної діяльності учнів на уроці.

Предметом нашого дослідження є психолого-педагогічні умови розвитку пізнавального інтересу старшокласників на уроках французької мови. В даній статті ми розглянемо лише ті умови, які пов'язані зі стимуляцією пізнавального інтересу, пов'язаного зі змістом навчального матеріалу.

Своє дослідження ми проводили на учнях старших класів в с/ш № 86 з поглибленим вивченням іноземних мов.

Вважаємо за необхідно звернути увагу на деякі положення роботи Г. І. Щукіної, які знайшли своє підтвердження і в нашому дослідженні:

- по-перше, на уроці жоден стимул не може бути використаний ізольовано, а повинен взаємодіяти з іншими стимулами для вирішення основної задачі – підтримання подальшого розвитку пізнавального інтересу;
- по-друге, один і той же стимул повинен мати свою модифікацію з огляду на вік учнів, тип уроку і, як результат, по різному впливати на інтерес.

Саме тому є дуже важливим не тільки використовувати будь-який стимул на уроці іноземної мови, але й бути переконаним в необхідності саме цього стимулу в даній навчальній ситуації, і на цьому етапі уроку, і саме в цій віковій групі.

Однією із важливих умов розвитку пізнавального інтересу є новизна змісту навчального матеріалу, що викликає орієнтаційну реакцію учнів на уроці. Найбільш важливими переживаннями людини, що супроводжують процес її активного орієнтування є несподіваність, здивування, збентеження.

Взагалі, будь-яка шкільна дисципліна (і іноземна мова – особливо) містить у собі нескінчену різноманітність засобів, що можуть здивувати, вразити, і як наслідок – викликати гостру зацікавленість і поставити пізнавальну проблему. Французька мова відкриває велику кількість нових фактів, нові відомості про країну, її історію, видатних людей, а також встановлює зв'язки рідної мови з іноземною.

Цікаво, що раніше стимул новизни розглядався здебільшого з точки зору надання нових фактів, які захоплюють учнів інформацією. Результати нашого дослідження дають право стверджувати, що стимул новизни змінює свою форму в залежності від предмету в який він вводиться, і від віку учнів. Він може викликати почуття здивування, інтелектуальної радості від нових фактів і відомостей на початку вивчення іноземної мови в 5-6 класах, поступово доповнюється задоволенням при встановленні причинно-наслідкових зв'язків, вияву певних закономірностей при вивченні граматики в 9-11 класах.

Як показало наше дослідження, стимул новизни поступово втрачає свою значимість в 10-11 класах в зв'язку з тим, що оволодіння знаннями на уроці іноземної мови не завжди здійснюється по-новому. Є багато повторень.

Цілком природно, що виникає потреба у застосуванні нових умов, які у старших класах будуть набувати особливого значення.

Важливою умовою розвитку пізнавального інтересу, що пов'язаний зі змістом навчального матеріалу є історичний аспект шкільних знань (історизм). Історичний підхід при вивченні іноземної мови частково наближає процес навчання до наукового пізнання. Довідатись про походження явищ мови, їх розвиток і вплив на стан сучасної мови дозволять учневі усвідомити і свою власну значущість у пізнавальному процесі, своє наближення до наукової істини.

Історизм дозволяє побачити програмний матеріал під новим кутом зору, сприяє оновленню звичного. З іншого боку, вдале застосування на уроках принципу історизму викликає повагу до історії науки, піднімає престиж вчених, вчить користуватися новими фактами для своїх власних умовисновків.

Результати нашого дослідження показують, що історизм відіграє значну роль на всіх етапах вивчення іноземної мови. ми виділили такі умови його розвитку:

- відомості про історичні факти, що відіграли роль у формуванні мови;
- відомості із біографій вчених та письменників.

Цілком зрозуміло, що особливої сили цей стимул набуває, коли вчитель іноземної мови спирається на здобуті учнями знання з курсу історії тієї країни, мова якої вивчається. Інколи достатньо зробити невеликий "історичний акцент", щоб зацікавити учнів. Ось як ми використали цей стимул в X класі на уроці французької мови. Цікавий факт що назва французького закладу швидкого харчування "Bistrot" має походження від російського слова "быстро". Учні також провели паралелі із українським "Швидко". Але на питання "Коли і де, на вашу думку, були створенні умови для подібного засвоєння російського слова у французькій мові?" змогли відповісти лише ті учні, які цікавилися історією Франції, війнами французького імператора Наполеона та знали про події громадянської війни 1812 року.

Таким чином, головне в стимулі історизму – це розкриття історичних фактів, які допомагають встановлювати причиннонаслідкові зв'язки.

Історизм як стимул розвитку пізнавального інтересу нами був використаний і при вивченні французької літератури, особливо на уроках позакласного читання. Історизм активно використовувався при вивченні біографічного матеріалу, в аналізі історичних причин написання літературного твору, виникненні будь-якого літературного жанру, напрямку літератури та ін. Все це сприяє розширенню літературного світогляду старшокласників, готує підґрунтя для самостійного аналізу творчості письменника.

Активне застосування стимулу історизму заохочує учнів до ознайомлення із сучасними досягненнями суспільства в науці, лінгвістиці, мовознавстві і тим самим поглиблює пізнавальний інтерес до іноземної мови.

Серед умов розвитку пізнавальних інтересів, зв'язаних з організацією і характером протікання пізнавальної діяльності учнів на уроці, ми особливо виділили проблемність в зв'язку з тим, що саме цей стимул при вивченні французької мови в старших класах займає I місце.

***Розподіл умов, пов'язаних з організацією навчальної діяльності учнів
IX – XI класів (при вивченні іноземної мови)***

Умови	IX	X	XI	Загальний підсумок
1. Форми самостійної роботи	14,3%	10%	9%	31,3%
2. Проблемність	22,2%	34,4%	35,3%	91,9%
3. Оволодіння способами діяльності	11,3%	10,2%	10,1%	31,6%
4. Елементи дослідження	11%	9%	8,8%	25,8%
5. Позакласне читання	17%	14,2%	15%	41,2%
6. Практичні роботи	22,3%	22,2%	21,8%	66,3%

Розглядаючи проблемність в навчанні, з точки зору її впливу на пізнавальний інтерес, ми бачимо в ній об'єктивно цінні сторони, які викликають у школярів такі стани як здивування, відкриття нового, захопленість, інтелектуальна активність, більш глибоке проникнення в сутність предмету свого інтересу.

Проблемна ситуація, створена на уроці, викликає у учнів безліч запитань. А виникнення запитань виражає той внутрішній імпульс, який є дуже важливим для зміцнення пізнавального інтересу. Для цього інтересу характерно також зіштовхування інших точок зору, в яких необхідно розібратися, щоб потім зайняти власну позицію.

Проблемне навчання стимулює активний пошук доказів, аргументів для відстоювання своєї точки зору. Це стимул для переборювання труднощів, для інтенсивної мисленнєвої діяльності, для дослідницької активності.

Проблемне навчання активізує пізнавальну діяльність учнів до пошуку, до дослідництва, до самостійності дій і безперечно включає стимули, які спонукають до розвитку і зміцненню пізнавальних інтересів. Важливим тут є успіх в діяльності, цьому сприяють стійкі пізнавальні уміння та навички, які дозволяють оперувати набутими знаннями в різноманітних ситуаціях. В тих випадках, коли з'являються явний розрив між запропонованою для вирішення проблемою і пізнавальними уміннями і навичками, проблемне навчання буде безуспішним, а інтерес до навчання буде погіршуватися.

У висловлюваннях В. Оконя ми знаходимо твердження про те, що проблемність як стимул пізнавального інтересу тісно пов'язаний з іншими стимулами такими як самостійність та стимул активності.

Щоб мати уявлення про те, наскільки дев'ятикласники усвідомлюють свої успіхи, завдяки введенню різноманітних стимулів розвитку пізнавальних інтересів, в тому числі і проблемності, в кінці року учням було запропоновано написати твір в якому вони повинні були висвітлити такі питання:

- Яке місце займають уроки французької мови для розширення Вашого світогляду?

- Які нові знання Ви здобули при вивченні французької мови?

- Які теми і які уроки Вам особливо запам'ятались?

- Які проблеми викликали жваве їх обговорення?

- Чи вплинули уроки французької мови на Ваші погляди? В чому це проявлялось?

- Які уроки викликали у вас найбільший інтерес: уроки-бесіди, уроки позакласного читання, уроки змішаного типу?

Твори були дуже різноманітні за змістом, але майже в кожному було висловлено своє ставлення до вивчення французької мови.

Аналізуючи твори учнів, слід відмітити, якщо на початку експерименту, ми спостерігали дуже обережні, малоактивні кроки до самостійного судження та

оцінювання активності своєї і вчителя на уроці, то через півтора роки, все було по іншому – переконливі докази, зрілі судження та оцінки.

Аналізуючи твори учнів слід зробити висновки:

В більшості йдеться про зростання інтересу до уроків французької мови;

- особливу роль відводять проблемним урокам, на яких можна поділитися своїми роздумами, замислитись над проблемами, що обговорюються, поповнити свої знання;

- аргументація на користь проблемності в навчанні була переконливою “уроки заставляють думати, обмінюватися думками”; “бажання додатково щось пізнати, почитати”; “бажання посперечатись”; “можливість доказувати, бо в спорі народжується істина”; “можливість логічно мислити, робити висновки і не соромитись, що їх хтось почує” і т.д.

Отже стимуляція учнів до проблемного навчання допомагає позитивно оцінювати як зміст проблем, які бувають цікавими, необхідними, життєвими, так і характер власної діяльності, своєї мисленнєвої активності.

Успішне вивчення французької мови старшокласниками залежить від використання різноманітних умов розвитку пізнавальних інтересів.

Використана література:

1. Г.И. Щукина “Активизация познавательной деятельности в учебном процессе” М., Просвещение, 1979.
2. Оконь Ванценты «Основы проблемного обучения» М., Просвещение, 1968.

Аннотация

В работе рассматриваются основные условия развития познавательных интересов, которые стимулирует успешное изучение французского языка старшеклассниками.

Строяновська О.В.

МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ПОТРЕБИ У ЗДОРОВОМУ СПОСОБІ ЖИТТЯ У МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ

На сучасному етапі розвитку нашого суспільства проблема здоров'я населення починає розглядатися не тільки зі сторони лікування та надання інвалідності, а й зі сторони застосування профілактичних заходів щодо виникнення соматичних та психічних хвороб. Незважаючи на те, що комерційна діяльність фармацевтичних фірм розвивається та набуває неосяжних розмірів, в Україні розробляються та впроваджуються в практику закладів освіти такі навчальні дисципліни, як “Фізична культура”, “Валеологія”, “Основы безпеки життєдіяльності” [2]. На нашу думку, така тенденція вдосконалення змісту освіти в Україні, яка базується на наданні молодому поколінню інформації про здоровий спосіб життя є важливою та актуальною, такою,